

ACTA

– KONFERENCIA –

A HÁBORÚS AGRESSZIÓTÓL A BÉKE JOGRENDJÉIG

Beköszöntő a tematikus tanulmányok elé

Sem elméletileg, sem a nemzetközi jog alapján megalapozható módon nem létezik és ezért nem fogadható el semmiféle saját államterületen túli állami „szuverenitás-igény”, amelynek az állam háborúval szerezhetne jogszerűen érvényt. Minden, másik országot megtámadó háború azonban nemcsak nemzetközi jog-ellenes, tehát nemzetközi jogsértést valósít meg, hanem az egyszersmind az emberiségellenes bűncselekményként is értékelendő. A háborús agresszor e tetteivel ugyanis voltaképpen a nemzetközi közösséget támadja meg, s válik így annak ellenségévé. Legyen az akár a nemzetközi biztonságért hivatalból felelős ENSZ BT állandó tagja vagy annak szoros politikai szövetségese. A nemzetközi jog leglényegibb velejét adják az emberiség, annak emberi személy tagjainak életét védő egyetemes érvényű kógens szabályok. Ezek természetjogi érvényességük, s ilyen a támadó háború tilalma. Az emberiség emberi nem voltában egyetemes jogközösségként alkot az emberi természet alapuló egységet. Azon oknál fogva, hogy minden ember egyenlő méltóságú emberi személy, mindenkit léténél fogva megillet az élethez való legalapvetőbb egyetemes jog. Az elmondottak miatt egyetemes kötelező elismerő viszony áll fenn az emberiség minden tagja között, amelynek a nemzetközi jogi és politikai szervezetek kell, hogy érvényt szerezzenek. Első és legalapvetőbb voltában a föld minden ember lakójának, legyen bármely nemzet, ország polgára, vagy éppen hontalan állapotú, együgyyanazon jogközösség teljes jogú emberi személy tagjaként joga van olyan körülményekre, amelyek az életének védelmét biztosítják, s ez a béke állapota. A háború indításának aktusa és annak felelősei a békét megtámadva a békéhez és az élethez való fundamentális emberi jogokat a legsúlyosabb módon sértik. Ez ellen fel kell lépniük az emberi közösségek politikai vezetőinek, legyenek azok nemzeti vagy nemzetközi szintűek, de a jogi megbízatással bíró személyeknek különösképpen.

A háborús agresszió és az alapvető emberi jogok kizárják egymást. Ezért sehol a földön nem akceptálható, sőt, nem tűrhető meg a háború logikáján, azon, mint természetesnek tartott érdekérvényesítési módozaton nyugvó nemzeti vagy nemzetközi politikai stratégia.

A nemzetközi jog tudománya az elmúlt évtizedekben ahelyett, hogy kidolgozta volna a béke elleni bűncselekményeket, a háború fogalmának tágításával paradox módon magát a háborút lúgozta ki, amibe így nagyon sok minden cselekvési forma

belefér. Ennek következtében a háborús agresszor nagyon könnyen hivatkozhat olyan agresszióknak titulált eseményekre, amire válaszul ő maga valódi háborút indíthat, s amilyen dogmatikai közegben saját tettét eljelentéktelenítheti. Érthető, ha így a háborús agresszióért felelős háborús bűnös fogalmának jogi körvonalai és annak morális töltete is elerőtlenedik.

A háborús bűnös nemzetközi jog szerinti büntetőjogi felelősségre vonása elődegesen az egyetemes emberiség jogközösségének védelmét biztosítja. Ennek békéhez való jogát semmilyen expanziós politika sem sértheti háborús agresszióval, vagy azzal való fenyegetéssel.

A jog érvényessége semmiképpen, de semmiféle jogigény sem alapulhat erőszakon, minthogy jog és erőszak kizárják egymást. A jogi szankció nem erőszak, hanem az érvényes és ezért kötelező jog végrehajtása. A nemzetközi jog és az erőszak ekképpen kizárják egymást. Nemzetközi jogrend nem alapulhat erőszakon, sem azzal való fenyegetésen, ennek következtében a háború politikája és a nemzetközi jogrend csak egymást kizáróan létezhet.

A helyes, azaz normális voltukban a politikai nemzetközi viszonyok nem a barátság-ellenség logikája mentén szerveződnek, amely dualista logikában a támadó háború mindig reálisan benne foglalt marad. A háború kitörése ugyanis az emberi és politikai viszonyok deformációját jelzi, ezért azt a nemzetközi viszonyokból eliminálandó patológiának kell tekinteni. A nemzetközi jog szerez ezen igazságnak érvényt főként úgy, hogy jogi intézményrendszere révén meggátolja azt, hogy a nemzetközi viszonyok eddig fajuljanak. A nemzetközi jog ugyanis pacifikál.

A nemzetközi politikai relációkban a nemzetek politikáját és azok szövetségeit úgy kell alakítani, hogy azok a nemzetközi globális közösség közjával összhangban legyenek, s amelynek minimuma mindaz, amit a nemzetközi büntetőjog büntetni rendel. A támadó háború ez utóbbit sérti, ezért az az emberi együttélés alapjaival ellentétes, vagyis természetjogellenes, s ezért a háború indítása az egyetemes emberiség elleni, üldözendő és megbüntetendő bűncselekmény. Ebből kifolyólag a nemzetközi büntetőbíráóság hatálya alá tartozni kötelesség.

Mivel manapság az autoriter országok vezetési – megannyi elmélet által meg támogatva – az ellenségképzést és így az erőszakot az országok közötti viszonyban normálisnak tekintik, ezért az önvédelmi és a támadó háború között nem is tesznek különbséget, így nem ítélik el az utóbbit és nem értékelik az előbbit. Ez amorális hozzáállást eredményez, amelynek antihumánus vonásai vannak. Mindez segítheti a háborús agresszorok hódításait, a megszerzett területek megtartását és a védekező állam területfeladásra kényszerítését igazságtalan békével. Az indok az általában vett háború, s így a honvédő háború véráldozati volta, amely állítás igaz, ám az igazságtalanul kikényszerített béke az agresszort jutalmazza és ezért a háborús agresszió politikája elterjedésének kedvez.

A napjainkban sokfelé érezhető háborús agresszió-párti logikában a barát és a barátságos viselkedés is a barát-ellenség paradigmán belül értelmezendő. Eszerint mindig kell ellenség, ha máshol nem, a saját politikai táboron belül. Ez nyilvánvalóan patológiás gondolkodás. Az államok békéjének és prosperitásának lényege az, hogy minden ember alapjogai a világon sértetlenek maradjanak, az országok közjvai a globális közjával összhangban legyenek és a népek között az előbbieknak megfele-

lő igaz barátság fémjelezze a kapcsolataikat. A politika esetében nem csak a háború, hanem ellenségek képzése is a kezdődő deformációt jelzi. Nem normális az, ha egy ország vezetésének ellenségekre van szüksége a kül- és belviszonyaiban. Ebből kifolyólag minden diktatúra és autoriter elnyomó rezsím a háború kirobbanásának veszélyét hordozza magában.

Az alapvető emberi jogok egyetemes érvényesülése, a demokratikus jogállamiság megléte, valamint a béke és a barátság igaz viszonyainak folyamatos építése együtt garantálhatják azt, hogy a támadó háború ragályos betegségből úgy sikerüljön kigyógyítani, hogy az soha többet ne térhessen vissza. Ehhez azonban a békébe vetett szilárd hitre és erős immunrendszerre van szükség. Ennek kiépüléséhez járulhatnak hozzá a most következő tanulmányok, amelyek a PPKE JÁK Jogbölcséleti Tanszékén 2026. március 20-án megrendezett műhelykonferencia előadásai nyomán születtek.

Frivaldszky János

